

Як ми вже повідомляли, наприкінці липня - початку серпня на річці Уж та її притоках стався масовий замор риби. Розповіді докладніше про ситуацію, що тоді склалася, кореспондент "Вісника Чорнобиля" попросив начальника екологічного відділу Адміністрації зони відчуження О. УСАЄВА.

У другій половині липня в результаті інтенсивних дощових опадів значно підвищився рівень ґрунтової води у мережі дренажних каналів меліоративної системи, збільшився рівень води у річці Уж та її притоках. З 24 липня на Ужі почався паводок. Найбільший рівень води спостерігався 30 липня. В ряді місць сталось розмивання торф'яників з виносом їх вмісту у води річок. Була підтоплена значна площа територій з трав'яним покривом.

З настанням задушливої спеки (температура повітря підвищилася до 25-33°C) вода прогрілася до 27 градусів. Ці екстремальні фактори призвели до масового загнивання рослинності як водяної, так і тїєї, що знаходилася під тонким шаром води після першого підтоплення.

Загнивання рослинності та висока температура витравили з води практично весь кисень. З 27 липня у річці Уж і дещо в меншій кількості у річці Прип'ять почала з'являтися загибла риба. Більшість видів риби почала гинути, коли рівень кисню у воді становив менше 4 мг на літр. Нормальний рівень кисню у воді річок становить 7-8 мг на літр. А тоді його вміст упав до нульових позначок.

У зв'язку з різким погіршенням екологічної ситуації в басейні річки Уж на території зони відчуження, почи-

наючи з 28 липня спеціалістами АЗВ, підприємств та організацій зони відчуження було проведено обстеження водного середовища річок Уж і Прип'ять. Були взяті проби води та гідрокarbonатів для визначення причини заморних явищ. 30-31 липня співробітники Адміністрації та підприємств зони відчуження здійснили повітряну розвідку, під час якої провели аерокінозйомку річок Прип'ять і Уж на території від м. Чорнобиль до смт Народиці. Її результати показали наявність на поверхні води маслянистої плівки та піни (нижче смт Поліське). Було встановлено, що таке явище більш помітне на підтоплених ділянках заплави. У період з 30 липня по 4 серпня біля правого берега річки Уж спостерігалися накопичення загиблої риби різного віку та розміру. На окремих ділянках кількість її досягала 7-10 екземплярів на один погонний метр.

Спеціалісти відразу за сумнівалися, можливо, стався скид нафтопродуктів або прорвало велику каналізаційну систему.

Співробітники організації зони відібрали в Ужі зразки загиблої риби різних видів та розмірів: щуки, окуні, головлі, нали-

ми, плотва, густера, підустки, судаки. Аналіз риби показав відсутність ушкоджень лузкового покриття. Не було виявлено морфологічних змін внутрішніх органів. Стан зяберного апарату вказував на можливість загибель у результаті нестачі кисню у воді.

Проведені досліді свідчили про відсутність різких змін рівнів радіаційного забруднення та патогенної мікрофлори і нафтопродуктів у воді річки Уж.

Результати обстеження риби, проведені наприкінці липня показали відсутність сірководню та аміаку в її м'язях.

Отримані дані дозволили зробити висновок про те, що загибель риби не викликана захворюванням епізоотичного характеру, а сталось це в результаті різкої зміни умов існування, а саме - раптовим зниженням вмісту кисню у воді та наявністю токсичних речовин, що утворилися внаслідок загнивання затоплених рослин і водоростей. Цей процес виник через різке підвищення температури. Наведені вище дані доводять, що погіршення екологічної ситуації на річках Уж та Прип'ять не пов'язано з про-

явом факторів радіаційного походження та специфічними умовами зони відчуження.

Для оцінки висновків, зроблених спеціалістами підприємств Чорнобильської зони, були проведені консультації із співробітниками Інституту гідробіології НАНУ та Інституту рибного господарства Мінірибгоспу України.

У результаті висновки про причини погіршення екологічної ситуації на річках зони радіаційного забруднення повністю підтверджено.

До речі, подібні екологічні «інциденти», пов'язані із нестачею кисню у воді, мали місце у багатьох річках Європи.

- Олександр Торжмовичу, що саме необхідно зробити, аби зменшити ризик повторення подібного погіршення екологічної ситуації на річках зони відчуження у майбутньому?

- Д ля зменшення можливості

виникнення заморних явищ необхідно провести розчищення каналів меліоративної системи, притоків і самої річки Уж від накопичень і мулу. В заплавах річок треба обстежити прируслові ландшафти на ділянках прируслових боліт.

- Яких заходів необхідно вжити для відновлення рибних запасів?

- Спеціалісти вважають, що для їх відновлення необхідно здійснити комплекс заходів по штучному відтворенню цінних видів риби на базі інкубаційного цеху Чорнобильського державного науково-технічного центру міжнародних досліджень.

Для визначення вмісту кисню та амонійного азоту в річках та їх притоках, меліоративних системах необхідно внести доповнення до переліку об'єктів і параметрів моніторингу водних об'єктів зони.

Взагалі треба розробити комплекс заходів оперативного реагування і внести їх як доповнення до "Плану дій органів управління та сил цивільної оборони зони відчуження при загрозі і виникненні надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру".

**Бесіду вів
Олександр СУРГАЙ.**

**Фото Миколи
ПЕТРИЧЕНКА і
Сергія ГОЩАКА.**